

УДК 81'37

DOI <https://doi.org/10.18524/2410–3373.2022.25.275381>**ШОЛЯ Іванна**

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри менеджменту туристичного
та готельно-ресторанного бізнесу
Ужгородського торговельно-
економічного інституту ДТЕУ,
Православна набережна, 21,
м. Ужгород, 88000, Україна; тел.
(099)-757–26–82; ivka.uz@gmail.com;
ORCID ID: 0000–0002–9701–3523

Ivanna SHOLIA

Candidate of Philological Sciences,
assistant professor of the Department
of Tourism and Hotel and Restaurant
Business Management, Uzhhorod
Trade and Economic Institute, STEU,
Pravoslavna naberezhna, 21, Uzhhorod,
88000, Ukraine;
tel. (099)-757–26–82; ivka.uz@gmail.com;
ORCID ID: 0000–0002–9701–
3523

**ДИНАМІКА
ШИРОКОВЖИВАНИХ
ЖІНОЧИХ ІМЕН
УЖГОРОДА ВПРОДОВЖ XX
СТОЛІТТЯ**

**DYNAMICS OF THE WIDELY
USED FEMALE NAMES
OF UZHGOROD DURING
THE 20TH CENTURY**

ABSTRACT

Introduction. The article examines widely used female names that functioned in Uzhhorod during the 20th century. Among 81 onyms that were below the top ten for nine chronological sections, those that repeatedly changed their status during the studied period, moving into the group of the most used, widely used and rarely used, were selected. According to the periods of their functioning, in the central part of the female name vocabulary, cross-cutting, intermittent, temporary names are established.

The purpose. The purpose of this analysis of the dynamics of widely used female names in Uzhhorod during the 20th century. The object of the research is proper female names that functioned in the statistical group of widely used ones for 100 years. The subject of the research is their dynamics over the course of a century.

Materials and methods. Several methods of linguistic analysis were used in the research, in particular, the method of chronological sections, statistical method for counting the total number of female names, holistic analysis, detection of the most used, widely used names. The source base was the materials of the church metric books of Transcarpathia 1900–1945 and the books of the archival fund 1945–2000, which are stored in the state archive of the Transcarpathian region.

Results. As a result of the research, it was established that the group of widely used female names of Uzhhorod residents in the 20th century got 81 names, or

12.1 % of the total number of female names. The central part of the female names vocabulary of Uzhhorod served the largest percentage of carriers during the studied period — 48.2 %, or 4073 newborns.

Conclusions. A thorough analysis of the obtained responses helped to establish that among the widely used female names, the most numerous were onymas, which repeatedly changed their status during the 20th century, being in the group of widely used and rarely used female names. According to the periods of operation, the most discontinuous names were found, which went out of use for a while and returned to the female names vocabulary of Uzhhorod. 37 units, or 45.7 % of the total number of all widely used names were recorded. The practical value of the research is that the given material can be used in compiling a dictionary of proper Ukrainian names, for lectures on Ukrainian onomastics.

Key words: name vocabulary, onym, chronological sections, statistical group, most commonly used female names, widely used names, name repertoire.

ВСТУП

Власні особові імена — це не тільки основний засіб ідентифікації особи. Вони є невід’ємною частиною історії, духовної культури, традиції народу. Саме тому будь-який аспект дослідження таких імен має велике пізнавальне та прикладне значення, свою цінність та сенс. Науковці активно вивчають склад і динаміку іменників різних регіонів, структуру, умови функціонування, мотиви вибору, ступінь популярності тих чи тих імен. Оскільки антропонімна система перебуває в постійному русі, склад, асортимент і кількість імен із кожним десятиліттям змінюється. Через те власні особові імена залишаються важливим об’єктом наукового дослідження мовознавців, а вивчення їхньої динаміки в різних регіонах України — актуальним.

Склад і динаміка, якісний і кількісний аналіз іменників окремих регіонів та міст України були предметом дослідження українських науковців: Т. В. Буги (Buga, 2010), Г. В. Кравченко (Kravchenko, 2000) — Донеччини; Ю. О. Карпенка (Karpenko, 2007), О. Ю. Медведєвої (Medvedieva, 2001) — Одещини; І. Д. Скорук (Skoruk, 1999) — Луцька; Н. О. Свистун (Svystun, 2006) — Тернополя.

Пропоновану розвідку присвячено дослідженню широковживаних жіночих імен міста Ужгорода впродовж ХХ ст. **Мета** статті — дослідити склад та динаміку жіночих імен, які, за кількістю носіїв, упродовж століття входили до широковживаних. **Об’єктом** дослідження є власні жіночі імена, що функціонували нижче від першого десятка в

статистичній групі широковживаних, упродовж XX ст. **Предмет** дослідження — їхня динаміка.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідно до мети дослідження, враховуючи специфіку матеріалу, було застосовано декілька методів лінгвістичного аналізу. Виконанню конкретних завдань посприяла **методика** хронологічних зрізів. За нею визначений період, XX століття, розподілено на 9 хронологічних зрізів: I — 1900–1920 рр., II — 1925–1935 рр., III — 1940–1945 рр., IV — 1950–1955 рр., V — 1960–1965 рр., VI — 1970–1975 рр., VII — 1980–1985 рр., VIII — 1990–1995 рр. і IX — 2000-й рік.

Застосування статистичного методу дало можливість підрахувати загальну кількість жіночих онімів, зробити цілісний аналіз, визначити статистичну структуру жіночого іменника (найуживаніші, широковживані, маловживані і рідковживані), простежити якісне й кількісне оновлення іменника як на окремих хронологічних зрізах, так і в межах усього досліджуваного періоду. Джерельною базою стали матеріали церковних метричних книг Закарпаття 1900–1945 рр. та книги архівного фонду 1945–2000 рр., які зберігаються в Державному архіві Закарпатської області. Досліджуваний нами матеріал у метричних книгах реєстрації актових записів у різні роки протягом століття зафіксовано неоднаково: угорською, чеською, російською, українською мовами. Динамічні історичні події, входження краю до різних держав з їхньою мовною політикою своєрідно вплинули на культурно-мовну ситуацію, репертуар власних особових імен ужгородців, що особливо відображено на їхньому виборі й формі запису. Так на іменування місцевого населення першої половини XX ст. вплинуло перебування краю в складі Австро-Угорщини (1900–1920) та Угорщини (1940–1945) і функціонування угорської мови в статусі державної в усіх сферах життя. Саме тому в ці роки найпопулярнішими серед ужгородців були угорські жіночі імена (*Aranka, Etelka, Ibolya, Iarolka, Gizella, Halva*) або угорські варіанти християнських імен (*Ilona — Олена, Morgit — Маргарита, Magdolna — Магдаліна, Erzsűbet — Єлизавета*). Аналогічні зміни виявлені і під час перебування краю в складі 1-ї Чехословацької Республіки (1919–1938): чеські та словацькі імена повністю витіснили угорські (угорське *Erzsűbet* набуло чеського оформлення *Algběta, Alžbeta; Margit* зафіксовано як чеське *Markůta; Roza* як *Ruzena, Ružena*); склад імен упродовж чехословацького періо-

ду поповнили нові імена, не зафіксовані раніше: *Božena/Božena, Viola, Olva, Zlata, Zdenka*.

У 1950 році відомості про народження фіксували в актових записках російською мовою, до вжитку ввійшли імена *Вера/Вера, Надежда, Нина, Наталья*, що засвідчує посилення русифікаторської політики на Закарпатті, яка послідовно проникала у сферу культури та освіти. Проте вже в 1955 році дані про новонароджених ужгородців в актових книгах російською мовою записували дуже рідко, частіше українською. У вказані роки відбувається змішування антропонімних норм української та російської мов. Унаслідок цього те саме ім'я зафіксовано в різних фонографічних варіантах: *Лариса* та *Ларіса, Любов* та *Любовь, Надія, Надежда* і *Надежда, Наталія, Наталья* і *Наталья* та інші. Все вищенаведене і пояснює мовно-етнічну специфіку аналізованого іменника.

ЗДОБУТКИ

У **результаті** дослідження було встановлено, що до групи широковживаних жіночих імен ужгородців у ХХ ст. належить 81 онім, або 12,1 % від загальної кількості жіночих особових імен. Центральна частина жіночого іменника м. Ужгорода впродовж досліджуваного періоду обслуговує найбільшу у відсотковому співвідношенні кількість власниць імен — 48,2 %, або 4073 новонароджених.

ОБГОВОРЕННЯ

У межах дев'яти хронологічних зрізів широковживані імена неодноразово змінювали свій статус. Тільки одне ім'я (*Валентина*) не виходило за межі групи. В ужгородському жіночому іменнику цей онім з'явився тільки з 1940-х років і протягом шести зрізів не втратив своєї позиції. Решта імен переходять із групи широковживаних до маловживаних і навпаки (таблиця 1).

Таблиця 1

Імена, що перебували в групі широковживаних у різні періоди ХХ ст.

№ з.п.	Ім'я	Номер зрізу								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
		Ранговий номер імені								
1.	<i>Агнеса</i>	М	М	Ш	Ш	М	М	М	М	—
2.	<i>Аліна</i>	—	—	—	—	—	М	М	Ш	Н
3.	<i>Аліса/Алісія</i>	М	Ш	М	М	—	—	М	М	М

Продовження табл. 1

№ з.п.	Ім'я	Номер зрізу								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
		Ранговий номер імені								
4.	<i>Алла</i>	—	—	М	М	М	Ш	Ш	М	—
5.	<i>Анастасія</i>	—	М	—	—	—	—	М	Ш	Н
6.	<i>Angela Iboyla Livia</i>	Н	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	<i>Андреа/Андрія</i>	М	—	—	—	М	М	Ш	—	М
8.	<i>Андріана/Андріанна</i>	—	—	—	—	М	Ш	Ш	Ш	Ш
9.	<i>Анжеліка</i>	—	М	—	М	М	Н	М	М	—
10.	<i>Антоніна</i>	—	—	—	М	М	М	Ш	М	М
11.	<i>Аранка</i>	Ш	—	Ш	М	М	—	М	—	—
12.	<i>Беата/Беатриса</i>	—	—	—	М	М	М	Ш	М	М
13.	<i>Бланка</i>	Ш	—	М	—	—	—	—	—	—
14.	<i>Божена</i>	—	Ш	—	—	М	М	М	—	—
15.	<i>Валентина</i>	—	—	—	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш
16.	<i>Валерія</i>	—	М	Ш	Ш	Ш	М	М	Ш	Ш
17.	<i>Варвара</i>	Ш	М	М	—	—	М	—	—	—
18.	<i>Вероніка</i>	Н	Ш	Ш	М	М	М	Ш	Ш	Ш
19.	<i>Віра</i>	М	Ш	—	Ш	Ш	Ш	М	М	—
20.	<i>Віталія</i>	—	—	—	—	—	—	М	М	—
21.	<i>Габрієла/Габрієлла</i>	М	Ш	—	—	М	М	М	М	—
22.	<i>Галина</i>	М	—	—	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	М
23.	<i>Гізела/Гізела</i>	Ш	М	М	М	—	М	М	М	—
24.	<i>Діана/Діанна</i>	—	—	—	М	М	Ш	Н	Ш	Н
25.	<i>Ельвіра</i>	М	М	М	М	М	—	М	М	—
26.	<i>Емілія</i>	М	—	—	М	М	—	Ш	М	М
27.	<i>Емма</i>	Ш	Ш	Ш	М	—	М	—	—	—
28.	<i>Еріка</i>	—	—	—	М	Ш	Ш	Ш	Ш	М
29.	<i>Етела</i>	Н	Ш	Ш	М	М	М	М	М	—
30.	<i>Єва</i>	Ш	Н	Н	Н	Ш	Ш	М	М	—
31.	<i>Євгенія</i>	—	—	—	М	М	М	Ш	Ш	Ш
32.	<i>Жанна</i>	—	—	—	М	М	Ш	Ш	Ш	—
33.	<i>Зоряна</i>	Ш	М	—	—	—	М	М	М	—
34.	<i>Зузанна/Сюзанна</i>	Ш	Ш	Ш	М	Ш	Ш	М	М	—
35.	<i>Іболя/Іболя</i>	М	—	М	М	М	М	М	—	—
36.	<i>Іванна</i>	—	—	—	—	М	М	М	Ш	М
37.	<i>Ільда/Ілдика</i>	—	—	—	—	М	Ш	М	М	—
38.	<i>Інна</i>	—	—	М	М	—	М	Ш	Ш	М

Продовження табл. 1

№ з.п.	Ім'я	Номер зрізу								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
		Ранговий номер імені								
39.	<i>Йолана</i>	Н	Ш	Ш	М	М	М	—	М	—
40.	<i>Каріна/Карина</i>	—	—	—	—	М	—	М	М	Н
41.	<i>Кароліна</i>	—	—	—	—	М	М	М	М	Ш
42.	<i>Клара</i>	Ш	Ш	Н	Ш	Ш	М	М	М	М
43.	<i>Крістіна/Христина</i>	—	—	М	—	М	Ш	Ш	Н	Н
44.	<i>Лариса</i>	—	—	—	Ш	Ш	Ш	М	М	—
45.	<i>Леся</i>	—	—	—	—	—	М	Ш	М	—
46.	<i>Лідія</i>	—	М	—	М	М	М	М	М	М
47.	<i>Лілія</i>	—	—	—	М	М	М	М	Ш	Ш
48.	<i>Любов</i>	—	—	—	Ш	Ш	М	Ш	М	—
49.	<i>Людмила</i>	М	М	Ш	Н	Ш	Ш	Н	Ш	М
50.	<i>Магдалина</i>	Н	Н	Н	Ш	Ш	М	—	М	—
51.	<i>Маргарита</i>	Н	Н	Н	Ш	М	Ш	М	М	—
52.	<i>Марина</i>	—	—	—	—	—	Ш	Н	Ш	Ш
53.	<i>Маріанна</i>	М	М	М	М	Ш	Н	Ш	М	М
54.	<i>Марта</i>	М	Ш	Н	Ш	Ш	М	М	М	—
55.	<i>Мар'яна/Мар'яна</i>	—	—	—	—	М	Ш	Ш	Ш	М
56.	<i>Мирослава</i>	—	М	—	М	М	Ш	Ш	Ш	М
57.	<i>Надія</i>	—	М	—	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	М
58.	<i>Неля</i>	—	—	—	—	М	М	М	М	—
59.	<i>Ніколетта/Ніколета</i>	—	—	—	—	—	—	М	Ш	Н
60.	<i>Ніна</i>	—	—	—	Ш	М	М	М	М	—
61.	<i>Оксана</i>	—	—	—	М	Н	Н	Н	Ш	М
62.	<i>Олександра</i>	—	—	—	—	М	М	Ш	Ш	Н
63.	<i>Олеся</i>	—	—	—	—	—	М	Ш	Ш	М
64.	<i>Регіна</i>	Ш	М	—	—	М	—	М	М	—
65.	<i>Рената</i>	—	—	—	—	—	М	М	Ш	М
66.	<i>Роза</i>	Н	Ш	Ш	М	М	М	М	—	—
67.	<i>Руслана</i>	—	—	—	—	—	М	М	М	М
68.	<i>Світлана</i>	—	—	М	Н	Н	Н	Н	Ш	М
69.	<i>Сільвія/Сільва</i>	М	Ш	М	М	М	М	М	М	М
70.	<i>Софія</i>	М	М	М	М	М	М	М	Ш	М
71.	<i>Тамара</i>	М	М	М	Ш	М	Ш	М	М	—
72.	<i>Терезія/Тереза</i>	Н	Ш	М	М	М	М	М	М	—
73.	<i>Тімея</i>	—	—	—	—	—	М	М	М	М

Продовження табл. 1

№ з.п.	Ім'я	Номер зрізу								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
		Ранговий номер імені								
74.	<i>Halva</i>	н	—	—	—	—	—	—	—	—
75.	<i>Юдіта/Едіта</i>	м	н	н	ш	ш	м	м	м	—
76.	<i>Юліана</i>	н	—	м	—	—	—	м	ш	ш
77.	<i>Юліанна Анна</i>	—	—	м	—	—	—	—	ш	—
78.	<i>Юлія</i>	м	—	м	ш	м	ш	ш	ш	н
79.	<i>Юстина</i>	м	—	—	—	—	—	м	ш	—
80.	<i>Яна</i>	м	—	—	—	—	—	ш	ш	ш
81.	<i>Ярослава</i>	—	м	—	—	м	м	м	м	—

н — найуживаніші імена

ш — широкоживані імена

м — маложивані імена

У п'яти зрізах у групі широкоживаних зафіксовано п'ять онімів: *Валерія* (III–V, VIII–IX), *Вероніка* (II, III, VII–IX), *Галина* (IV–VIII), *Зузанна/Сюзанна* (I–III, V–VI), *Надія* (IV–VIII). У чотирьох зрізах тут перебувають шість онімів: *Андріана* (VI–IX), *Віра* (II, IV–VI), *Еріка* (V–VIII), *Клара* (I–II, IV–V), *Людмила* (II, V–VI, VIII), *Юлія* (IV, VI–VIII). 11 онімів зафіксовано в цій групі у трьох зрізах: *Емма* (I–III), *Єва* (I, V–VI), *Євгенія* (VII–IX), *Жанна* (VI–VIII), *Лариса* (IV–VI), *Любов* (I–II, V), *Марина* (VI, VIII–IX), *Марта* (II, IV–V), *Мирослава* (VI–VIII), *Мар'яна* (V–VIII), *Яна* (VII–IX). Двічі за досліджуваний період у групу широкоживаних потрапляли чотирнадцять онімів: *Крістіна/Христина* (VI, VII), *Маргарита* (IV–VI), *Магдаліна* (IV, V), *Діана* (VI, VIII), *Юдіта/Едіта* (IV, V), *Маріанна* (V, VII), *Тамара* (IV, VI), *Етела* (II, III), *Агнеса* (III, IV), *Інна* (VII, VIII), *Олеся* (VII, VIII), *Аранка* (I, III), *Юліана* (VIII, IX), *Роза* (II, III).

Якісний і кількісний склад онімів у кожному періоді різний. Найменшу кількість широкоживаних імен виявлено в III хронологічному зрізі — 14, найбільша кількість зафіксована у VIII — 32 оніми. Основним джерелом поповнення вказаної групи в першій половині XX ст. були як найуживаніші імена, так і маложивані. Проте в другій половині XX ст. уподобання ужгородців зазнають кардинальних змін: вони найчастіше обирають нові імена, що ввійшли до іменника міста з 1950-х років. Рух широкоживаних жіночих імен відбувається дуже активно.

У I хронологічному зрізі в групі широковживаних імен зафіксовано 20 онімів. Їхніми власницями є 202 особи, або 17 % новонароджених 1900–1920 рр. 20 онімів розмістилися на восьми позиціях у такій послідовності: *Blanka* (18), *Izerena/Izrena* (17), *Gizella* (13), *Fani/Fanni* (12), *Mária-Iren* (12), *Emma* (11), *Klara* (11), *Aranka* (9), *Borbála/Barbola* (9), *Hermin/Hermina* (9), *Katalin* (9), *Malvin/Malvina* (9), *Olga* (9), *Berta* (8), *Irma* (8), *Regina* (8), *Zsuzsanna/Zuzsanna/Susanna* (8), *Iarolka* (8), *Eva* (7), *Frida* (7). 40 % із перерахованих антропонімів функціонували в групі широковживаних лише у вказаний період. Оніми *Fani/Fanni*, *Frida* не зафіксовані більше в жодному зрізі, а подвійне ім'я *Mária-Iren* опинилося серед популярних тільки в 1920 р. Інші імена як маловживані відзначені в наступних одному-двох зрізах: *Berta* — у II і IV, *Hermin/Hermina* — у III і V, *Malvin/Malvina* — у VII, *Irma* — у IV, *Iarolka* — тільки у II.

Решта 60 % імен I зрізу закріплюють свій статус широковживаних протягом усього досліджуваного періоду.

У чехословацький період (1925–1935 рр.) до другої статистичної групи ввійшли нові імена, не зафіксовані в попередньому зрізі: *Olva* (6), *Viola* (6), *Božena/Božena* (5), *Zlata* (4). Також до них долучилися найуживаніші (*Iolán*, *Etelka*, *Růžena*, *Terezia*) та маловживані імена (*Iulie*, *Alice*, *Estera/Ester*, *Libuše*, *Silvia*) з попереднього зрізу. Отже, до широковживаних імен II періоду ввійшло 23 імені, що були надані 183 дівчатам (24,8 %): *Vera* (17), *Katerina/Katařina* (17), *Iolán/Iolana* (15), *Ruzena/Růžena* (15), *Marta* (12), *Klara* (11), *Zuzana/Zuzanna* (11), *Gabriella/Gabriela* (9), *Agnesa/Agnes* (8), *Veronika* (8), *Olva* (6), *Viola* (6), *Božena* (5), *Etela/Etelka* (5), *Iulie* (5), *Terezje/Terezia/Tereza* (5), *Alice* (4), *Emma/Ema* (4), *Estera/Ester* (4), *Libuše* (4), *Lili* (4), *Silvia* (4), *Zlata* (4).

У III хронологічному зрізі спостерігаємо найнижчий середній коефіцієнт однойменності (3), оскільки з 1940–1945 рр. зафіксовано найменшу кількість новонароджених дівчаток. Кількість широковживаних жіночих імен цього періоду навіть менша, ніж чоловічих (23) (Sholia, 2018:74). 15 онімів обслуговує 71 особу жіночої статі (15,5 %). Репертуар широковживаних імен розширився завдяки подвійним: *Єва Марія* (5) (перейшло з групи маловживаних), *Каталін Марія/Катерина Марія* (4), *Марія Магдалена* (3) (не зафіксовані більше в жодному зрізі) та *Людмила* (3) (у наступному зрізі вже перейшло до групи найуживаніших).

П'ятнадцять онімів IV зрізу обслуговує 209 (27,5 %) представниць жіночої статі. Суттєве оновлення відбулося на основі імен, що з'явилися тільки в 1950-х роках: *Валентина*, *Любов*, *Лариса*, *Ніна*. Також у групу потрапили антропоніми, зафіксовані як маловживані в попередніх зрізах: *Надія/Надежда* (в 1920 р.), *Галина* (в 1920 р.), *Тамара* (1920, 1935). Отже, центральна частина іменника IV зрізу представлена такими антропонімами: *Валентина* (21), *Тамара* (21), *Магдалина* (19), *Любов* (17), *Надія/Надежда* (14), *Вера/Вера* (14), *Галина* (13), *Марта* (13), *Лариса/Ларіса* (13), *Маргарита* (12), *Юдіта/Едіта* (12), *Клара* (12), *Агнесса* (10), *Валерія* (9), *Ніна* (9).

У V хронологічному зрізі склад широковживаних імен майже не відрізняється від попереднього. Не втратили свого статусу й залишилися в групі 12 антропонімів: *Галина* (22), *Людмила* (21), *Любов* (17), *Магдалина* (16), *Лариса* (13), *Валерія* (12), *Віра* (12), *Валентина* (10), *Едіта* (10), *Клара* (9), *Марта* (9), *Надія* (9). З групи найуживаніших опустилися 2 оніми: *Єва* (12), *Єлизавета* (11), а з маловживаних піднялися 4 — *Маріанна* (23), *Вікторія* (20), *Еріка* (13), *Зузана/Сусана* (10). Оновлення відбулося завдяки одному оніму — *Марина* (17), яке з'явилося в межах ужгородського іменника тільки в 1960 р. й одразу стало популярним. Отже, 19 онімів цього зрізу обслуговує 32,7 % осіб жіночої статі (266).

Склад широковживаних імен VI хронологічного зрізу збільшився до 25 онімів, якими послуговувалися 267 (29,5 %) новонароджених. Оновлення відбулося на основі імен, уперше зафіксованих у групі широковживаних: *Алла/Ала* (11), *Діана/Діанна* (11), *Жанна/Жана* (9), *Кристина/Христина* (9), *Мирослава* (8), *Андріана/Андріанна* (7), *Ілдико/Ілдика* (7), *Мар'яна* (7). Змінюють статус найуживаніших у попередньому зрізі оніми *Катерина* (19), *Анна/Ганна* (18), *Ольга* (13). Залишилися в цій групі імена *Людмила* (17), *Валентина* (15), *Лариса* (15), *Галина* (14), *Еріка* (12), *Віра* (11), *Надія* (10), *Єва* (9), *Тамара* (9), *Єлизавета* (8), *Маргарита* (7), *Зузана/Жужана* (7), *Марина* (7), *Юлія* (7). Натомість утрачають свої позиції й переходять до групи маловживаних оніми *Марта*, *Магдалина*, *Юдіта/Едіта*, *Валерія*.

До групи широковживаних імен VII хронологічного зрізу долучилося 10 онімів, які в попередні роки мали від двох до п'яти власниць і перебували в групі маловживаних. Із 1980-х років зростає популярність таких імен: *Олександра* (16), *Яна* (16), *Леся* (14), *Євгенія* (12), *Інна*

(12), *Беата* (11), *Олеся* (11), *Андреа/Андрея* (10), *Антоніна* (9), *Емілія* (9). Не втрачають актуальності й зберігають статус широкоживаних імена *Кристина/Христина* (28), *Андріана/Андріанна* (24), *Надія* (22), *Мар'яна* (22), *Мирослава* (21), *Еріка* (19), *Валентина* (15), *Алла* (15), *Галина* (13), *Юлія* (12), *Жанна* (11), *Любов* (10), *Вероніка* (9), *Маріанна* (9). Переходить із найуживаніших до широкоживаних онім *Марія* (16). Отже, 25 широкоживаних онімів цього зрізу обслуговує 366 представниць жіночої статі (25,1 %).

У VIII хронологічному зрізі збільшився репертуар широкоживаних імен. Для найменування 610 дівчаток було використано 32 оніми, що становить 38,6 % від усіх новонароджених дітей жіночої статі в 1990 та 1995 рр. Ця група розширилася завдяки іменам, які до цього періоду жодного разу не піднімалися вище від статусу маловживаних: *Анастасія* (29), *Аліна* (28), *Ніколетта/Ніколета* (20), *Софія* (9), *Іванна* (12), *Лілія* (9), *Юстина* (16), *Рената* (10), подвійне *Юліанна Анна* (26), зафіксоване 1940 р., ім'я *Юліанна/Юліана* (12), яке в I хронологічному зрізі перебувало в групі найуживаніших, а в III і VIII — маловживаних. У 1995 р. вперше в іменнику зафіксовано ім'я *Фружина*. Його мало лише 9 дівчат, тому воно перебуває на периферії статистичної групи. Декілька імен перемістилися з частотного десятка найуживаніших: *Оксана* (31), *Діана* (30), *Людмила* (27), *Марина* (25), *Світлана* (22). Зберегли свій статус з попереднього зрізу оніми *Олександра* (32), *Марна* (26), *Мирослава* (26), *Яна* (24), *Андріана/Андріанна* (22), *Юлія* (22), *Євгенія* (18), *Інна* (18), *Надія* (18), *Вероніка* (16), *Галина* (15), *Еріка* (13), *Валентина* (12), *Жанна* (11) з його варіантами *Жаннета/Жанетта/Жанетт/Жанета*, *Валерія* (11), *Олеся* (11).

Центральна частина жіночого іменника IX хронологічного зрізу налічує 17 онімів, що обслуговують 128 (23 %) новонароджених дівчаток. Якісне оновлення відбулося на основі чотирьох імен: *Кароліна* (9), яке ввійшло в іменник міста як маловживане з 1960 р.; *Даніела* (7) — один випадок зафіксований у 1990 р; *Аніта* (5) і *Ангеліна* (5) як одиничні, зафіксовані з 1970 р. Оніми *Марія* (11), *Ірина* (9), *Наталія* (8), *Олена* (8) перемістилися в групу широкоживаних із десятка лідерів попереднього зрізу. Решта імен закріпили свої позиції і в статусі широкоживаних перейшли в наступне століття: *Валерія* (10), *Юліанна* (10), *Валентина* (9), *Яна* (8), *Лілія* (7), *Андріана* (6), *Вероніка* (6), *Євгенія* (5), *Марина* (5).

Проведений аналіз дев'яти хронологічних зрізів дав змогу виявити в статистичній групі широковживаних жіночих імен, що функціонували в іменнику Ужгорода впродовж ХХ століття, десять найуживаніших онімів (таблиця 2).

Таблиця 2

Десятка лідерів широковживаних жіночих імен

№ з.п.	Ім'я та його найуживаніша форма	Номер зрізу									Всього носіїв
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
		Кількість носіїв									
1.	<i>Світлана</i>			1	28	38	48	57	22	3	197
2.	<i>Оксана</i>				4	40	50	57	31	2	184
3.	<i>Ludmila/Людмила</i>	1	2	3	35	21	17	34	27	4	144
4.	<i>Кристина/Христина</i>			1		1	9	28	73	28	140
5.	<i>Ева/Єва</i>	7	22	27	39	12	9	5	5	1	127
6.	<i>Margit/Marketa/Маргарита</i>	71	20	9	12	1	7	3	4		127
7.	<i>Magdolna/Magdalen/Магдаліна/Магдалена</i>	25	38	14	19	16	5	1	3		121
8.	<i>Діана/Діанна</i>				1	1	11	35	30	18	96
9.	<i>Anastasia/Анастасія</i>		1					5	29	52	87
10.	<i>Edit/Yudita/Yudit/Edita/Юдіт/Едіта</i>	5	27	21	12	10	4	5	3	-	87

З 50-х рр. ХХ ст. до них долучилися оніми *Олександра* (86), *Марина* (83), *Валентина* (82).

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи вищезазначене, доходимо висновку, що за характером функціонування всі широковживані жіночі імена можна поділити на такі групи:

— які впродовж досліджуваного періоду неодноразово змінювали свій статус, переходили в групу найуживаніших, широковживаних і маловживаних: *Аліна*, *Анастасія*, *Вероніка*, *Діана*, *Етела*, *Єва*, *Йола-*

на, Клара, Людмила, Магдалина, Маргарита, Маріанна, Марта, Ніколетта/Ніколета, Оксана, Олександра, Роза, Світлана, Тереза/Терезія, Христина, Юдіта, Юліана, Юлія;

– які перебували в статусі найуживаніших і широкоживаних: *Марина*;

– які перебували в статусі широкоживаних і маловживаних. Ця група імен найчисленніша: *Агнеса, Аліса/Алісія, Алла, Андріана, Андреа/Андрея, Антоніна, Аранка, Беата, Бланка, Боженна, Валерія, Варвара, Віра, Габріела/Габрієлла, Галина, Гізела/Гізела, Емілія, Емма, Еріка, Євгенія, Жанна, Зоряна, Іванна, Ільда/Ілдика, Інна, Кароліна, Лариса, Леся, Лілія, Любов, Мар'яна, Мирослава, Надія, Ніна, Олеся, Рената, Регіна, Сільвія/Сільва, Софія, Сюзанна/Зузанна, Тамара, подвійне Юліанна Анна, Юстина, Яна*;

– які перебували в статусі тільки найуживаніших: *Halva* та потрійне *Angela Iboya Livia*;

– які перебували в статусі найуживаніших і маловживаних: *Анжеліка, Каріна/Карина*;

– які в межах кожного окремого зрізу перебували в статусі тільки маловживаних, а загальне число власниць таких імен вище від СКО (13) надало їм можливість потрапити до широкоживаних імен: *Віталія, Ельвіра, Іболя/Іболя, Лідія, Неля, Руслана, Тімеа/Тімея, Ярослава*;

– які, перебуваючи в центральній частині іменника, жодного разу не змінювали свого статусу й не переходили в іншу статистичну групу: *Валентина* (широковживане протягом усього досліджуваного періоду і в межах кожного окремого зрізу).

За періодами функціонування імен центральну частину жіночого іменника, як і чоловічого, поділяємо на такі групи:

– наскрізні, що функціонували на всіх хронологічних зрізах;

– переривчасті, якими називали новонароджених із перервами в зрізах від двох і більше десятиліть;

– тимчасові імена, що були популярними декілька років підряд на початку, всередині чи наприкінці століття.

У роботі зафіксовано 27 (33,3 %) наскрізних імен: *Вероніка, Клара, Людмила, Маріанна, Сільвія/Сільва, Софія* (зафіксовані в усіх зрізах без винятку); *Агнеса, Етела, Єва, Зузанна/Сюзанна, Маргарита, Марта, Тамара, Тереза/Терезія, Юдіта/Едіта* (за винятком ІХ зрізу); *Валерія*

(за винятком I); *Юлія* (за винятком II). До цієї групи також належать імена, які потрапили в іменник з II, III та IV зрізів і не припиняли свого функціонування в усіх наступних: *Валентина, Діана, Еріка, Світлана* (III–IX зрізи), *Антоніна, Беата, Євгенія, Лілія, Мар'яна, Оксана* (IV–IX).

Переривчастих імен, які виходили з ужитку на деякий час і знову поверталися в іменник, зафіксовано 37 одиниць, або 45,7 % від загальної кількості всіх широковживаних імен. Це найбільша за кількістю група: *Анастасія, Андреа/Андрея, Алла, Аліса/Алісія, Анжеліка, Аранка, Бланка, Божена, Варвара, Віра, Габріела/Габрієлла, Гізела/Гізела, Гаїлина, Ельвіра, Емілія, Емма, Жанна, Зоряна, Іволя/Іволя, Інна, Йолана, Каріна/Карина, Крістіна/Христіна, Лариса, Лідія, Любов, Магдаліна, Мирослава, Надія, Ніна, Регіна, Роза, Юліана, Юстина, Яна, Ярослава*, подвійне *Юліанна Анна*.

Тимчасові імена становлять найменшу групу. До неї належить 17 (21 %) онімів, які використовували ужгородці нетривалий час: *Halva* та потрійне *Angela Iboļa Livia* (I); *Льда/Ілдика* (V–VIII); *Андріана/Андріанна, Іванна, Кароліна, Олександра* (V–IX); *Леся, Неля* (VI–VIII); *Аліна, Марина, Олеся, Рената, Руслана, Тімеа/Тімея* (VI–IX); *Віталія* (VII–VIII); *Ніколета/Ніколетта* (VII–IX).

Серед широковживаних жіночих імен найчисленнішими виявилися переривчасті (45,7 %), на відміну від чоловічого іменника, де в центральній частині за періодами функціонування найбільшою кількістю (58 %), стабільністю та стійкістю позначені наскрізні імена (Sholia, 2018:78). Рух широковживаних жіночих імен відбувався значно активніше, ніж найуживаніших, тому якісний і кількісний склад у кожному періоді різний.

Подальшим напрямом наших студій є дослідження рідковживаних жіночих особових імен Ужгорода впродовж XX ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буга, Т. В. (2010). Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець XIX — початок XX ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Донец. нац. н-т. — Донецьк. — 20 с.
2. Карпенко, Ю. (2007). Динаміка українських особових імен. Науковий вісник Чернівецького університету. — Чернівці, — Вип. 356–359: Слов'янська філологія. — С. 285–289.

3. Кравченко, Г. В. (2000). Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-ті роки : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 — українська мова. — Донецьк. 325 с.
4. Медведєва, О. Ю. (2001). Динаміка особових імен мешканців українського Придунав'я : на матеріалі Кілійського та Болградського районів Одеської області : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ізмаїл. — 213 с.
5. Свистун, Н. О. (2006). Динаміка антропонімікону м. Тернопіль ХІХ–ХХ ст. : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Чернівці. — 197 с.
6. Скорук, І. Д. (1999). Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХ ст. : дис.... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ. — 180 с.
7. Шоля, І. С. (2018). Динаміка іменника жителів м. Ужгорода у ХХ ст. : дис... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк. — 214 с.

REFERENCES

- Buga, T. V. (2010) *Dynamika osobovykh imen Tsentralnoi Donechchyny (kinets XIX — pochatok XX st. [The Dynamics of Personal Names in Central Donetsk Region (late 19th century — early 20th century)]*: thesis to earn a degree of the Candidate of Philological Sciences, 20 p. [in Ukrainian].
- Karpenko, Ju. (2007). *Dynamika ukrainskykh osobovykh imen [The Dynamics of Ukrainian Personal Names]* (Chernivtsi University Scientific Digest) Chernivtsi, Issue 356–359, Slavic Philology — pp. 285–289. [in Ukrainian].
- Kravchenko, G. V. (2000). *Dynamika ukrainskoho imennyka m. Donetska z 1890 po 1990-i roky [The Dynamics of Ukrainian Name Vocabulary of Donetsk City from the 1890-s to the 1990-s]*: dissertation, the Candidate of Philological Sciences: Donetsk, 325 p. [in Ukrainian].
- Medvedieva, O. Ju. (2001). *Dynamika osobovykh imen meshkantsiv ukrainskoho Prydunavia : na materialy Kiliiskoho ta Bolhradskoho raioniv Odeskoi oblasti [The Dynamics of Personal Names of Ukrainians Near the Danube Region: Based on the Data from Kiliya and Bolhrad Regions of Odessa Region]*: dissertation, the Candidate of Philological Sciences, 213 p. [in Ukrainian].
- Svystun, N. O. (2006). *Dynamika antroponimikonu m. Ternopil XIX–XX st. [The Dynamics of Anthroponymicon of Ternopil in the 19–20th Centuries]*: dissertation, the Candidate of Philological Sciences, Chernivtsi, 197 p. [in Ukrainian].
- Skoruk, I. D. (1999). *Dynamika antroponimikonu m. Lutska v XX st. [The Dynamics of Anthroponymicon of Lutsk in the 20th Century]*: dissertation, the Candidate of Philological Sciences, Kiev, 180 p. [in Ukrainian].
- Sholia, I. S. (2018). *Dynamika imennyká zhyteliv m. Uzhhoroda u XX st. [The Dynamics of Name Vocabulary of Uzhhorod Citizens in the 20th century]*: dissertation, the Candidate of Philological Sciences, Lutsk. 214 p. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Вступ. У статті розглянуто широковживані жіночі імена, що функціонували в Ужгороді впродовж ХХ століття. Серед 81 оніма, які перебували нижче від першого десятка протягом дев'яти хронологічних зрізів, виділено такі, що впродовж досліджуваного періоду неодноразово змінювали свій статус, переходили в групи найуживаніших, широковживаних і маловживаних. За періодами їхнього функціонування в центральній частині жіночого іменника встановлено наскрізні, переривчасті, тимчасові імена.

Метою статті є аналіз динаміки широковживаних жіночих імен Ужгорода впродовж ХХ століття. **Об'єктом** дослідження є власні жіночі імена, що функціонували в статистичній групі широковживаних протягом 100 років. **Предмет** дослідження — їхня динаміка протягом століття.

Матеріали та методи. У роботі застосовано декілька методів лінгвістичного аналізу, зокрема: методика хронологічних зрізів, статистичний метод для підрахунку загальної кількості жіночих онімів, цілісного аналізу, визначення найуживаніших, широковживаних імен. Джерельною базою стали матеріали церковних метричних книг Закарпаття 1900–1945 рр. та книги архівного фонду 1945–2000 рр., які зберігаються в Державному архіві Закарпатської області.

Результати. У результаті дослідження було встановлено, що до групи широковживаних жіночих імен ужгородців у ХХ ст. потрапив 81 онім, або 12,1 % від загальної кількості жіночих імен. Центральна частина жіночого іменника Ужгорода впродовж досліджуваного періоду обслуговує найбільшу у відсотковому співвідношенні кількість осіб жіночої статі — 48,2 %, або 4073 новонароджених.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можемо констатувати, що серед широковживаних жіночих імен найчисленнішими виявилися оніми, які впродовж ХХ століття неодноразово змінювали свій статус, перебуваючи в групі широковживаних і маловживаних. За періодами функціонування найбільше виявлено переривчастих імен, які виходили з ужитку на деякий час і знову поверталися в іменник Ужгорода. Їх зафіксовано 37 одиниць, або 45,7 % від загальної кількості усіх широковживаних імен. Практична цінність дослідження полягає в тому, що наведений матеріал може бути використано під час укладання словника особових імен українців, для лекційних курсів з української ономастики.

Ключові слова: іменник, онім, хронологічний зріз, статистична група, найуживаніші жіночі імена, широковживані імена, іменний репертуар.

Стаття надійшла 3 жовтня 2022 р.